

ABONAMENTUL:

Pe un an 70 Lei = 140 Cor.
 Jum. an 36 Lei = 72 Cor.
 Trei luni 18 Lei = 36 Cor.
 Prețul unui număr e de
 25 bani sau 50 lli.
 Telefon p. oraș și in-
 terurban Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 ȘI ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi numărul 1 a.
 INSERTIUNILE
 se primesc la administrație
 și se taxează după tarif.
 MANUSCRIPTELE NU SE
 ÎNAPOTAZĂ.

Un mare proiect economic.

— Intrebuințarea apelor Retezatului. —

Eri dimineața, s'a ținut la primăria orașului o ședință la care au luat parte prefectul dr R. Veliciu, primarul orașului, dr I. Robu membrii senatului orașenesc, inginerii statului și al orașului, directorii și reprezentanții fabricelor etc.

Sedința s'a ocupat de proiectul inginerului Desideriu Adorjân pentru valorificarea energiei ce rezidă în apele muntelui Retezat și cari se găsesc la o înălțime de 700 metri.

D. ing. Desideriu Adorjân a elaborat de câțiva ani un proiect pentru a întrebuința apele Retezatului la producerea de electricitate.

După calculările dlui inginer Adorjân s'ar putea produce din apele Retezatului, clădindu-se trei uzine de cădere (trepte), 210 milioane chilovați pe an.

Această energie electrică s'ar conduce pe valea Jiului, apoi la Arad, Timișoara și Lugoj, întrebuințându-se pentru fabricile și uzinele industriale din aceste orașe.

Trebuința de forță electrică a industriilor acestor orașe e aproximativ de 35 milioane chilovați anual. Restul de energie s'ar întrebuința pentru construirea unei căi ferate electrice pe valea Jiului pentru transportul cărbunilor.

Cu ajutorul energiei electrice, s'ar putea transporta de trei ori mai multă cantitate de cărbuni, decât se poate azi cu mijloacele existente.

Această uriașă construcție ar costa 100 milioane lei și ar da o energie egală cu energia a 60 mii vagoane cărbuni. Chilovatul ar costa 17-20 bani, ora.

Acest proiect a fost expus de către d. inginer Desideriu Adorjân și a fost primit de autoritățile orașului și de reprezentanții industriei arădane.

De asemenea a aderat la proiect și orașul Timișoara unde d. inginer Adorjân a fost zilele trecute.

Proiectul acesta de a întrebuința apele Retezatului a fost acceptat de altfel și în 1913 și de guvernul ungar, și numai războiul a împiedecat punerea lui în practică.

D. inginer Desideriu Adorjân a făcut oferta, prezentând proiectul Consiliului Dirigent, care l-a însărcinat a pune în cunoștință orașele și fabricile interesate declarându-se pentru acceptarea proiectului, executarea lui putem spera, nu va întârzia multă vreme.

Generalul Coandă în Paris.

Paris 5. — Generalul Coanda a sosit la Paris și a avut imediat o întrevedere cu Pichon, ministrul de externe al Franței.

D. general Coanda va avea o întrevedere cu Trumbici privitor la chestiunea Torontalului. D. Coanda a fost însărcinat să discute orice interes al românilor, în numele guvernului din București. (Ag. Dacia.)

Spre o nouă administrație.

— A murit domnul „Notar”. —

Războiul, al cărui sfârșit a fost cataclismul mondial, ce-a răsturnat convingeri și credințe — punând întreaga instituția socială pe baze nouă — a răsturnat de pe pedestalul atotputerniciei și așanumita administrație ungurească încercând să croiască o nouă viață, cu un nou spirit și cu nouă directive. Directive abia în fașe, dar cari tind să se așeze pe temelii, ce rezistă cu încăpăținare și nu se clătină la cea dintâiu bătae de vânturi.

Și fără să facem reproșuri celor, ce-au plecat pe calea, ce nu cunoaște reîntoarcere și fără să aducem imputări, ce și așa astăzi nu ar mai avea nici un rost — forurilor, ce sub regimul unguresc țineau hățurile în mână și făceau administrație, ținem să facem o privire asupra fostei administrații ungurești și a celei de astăzi punându-ne întrebarea: ce a fost un notar și ce este astăzi același pe lângă măgulitorul nume de „secretar”.

E de prisos să mai amintesc, că domnul notar din țara ungurească nu putea ajunge șef de cancelarie decât după un pelerinaj de 3 zile la subprefectul județului. Aci însă era întrebare mai întâiu, de ai scrisori de trecere dela vre-un puternic al zilei — ceace însemna, că pupat-ai mâna la unul sau altul tărăiebrâu cu care se linge reciproc pe bot prefectul, subprefectul sau cel puțin primul notar al județului. Și dacă ai avut nenorocul să-i spui, că buzunarul ți-e lipsit de astfel de hârtii și că nu cunoști nici pe cucoana cutare, care ți-ar putea fi sprijin, erai trimis acasă flămând și fără merinde.

Înzadar mergeau deputații, înzadar se încercau cele mai dârze lupte cu ocazia alegerii de notar. Toate înzadar. Alesul era cel designat de sus și contra căruia sate întregi n'aveau dreptul să crâcnească. Iar dacă glasul vre-unui palmas încerca vre-o lămurire, se arăta luciul baionetei și trebuia să taci, căci domni jandarmi păzitori ai ordinii și a tuturor ticăloșilor ungurești nu cunoșteau îndurare.

Și nou alesul se instala în scaunul de notar, căci era ales cu „majoritatea voturilor” zimbea mulțumit și-și făcea planul de muncă cum trebuie să răsplătească pe acei, ce i-au fost sprijin în căpătuire. Căci trebuia un contraserviciu celor, ce l-au pus în scaunul de notar. Contra serviciul însă nu era mare.

Mai întâi — dacă erai român — să nu-ți iscălești numele, așa cum te-a învățat tatăl tău, ci să-l sucești cumva, să-l stâlcești așa ca să-i fie pe plac domnului protector. Și asta nu era lucru mare. Pe urmă ți-se mai cerea un singur lucru. Să nu faci nimic. Da, să nu faci nimic pentru toți aceia, cari te țin cu munca lor cinstită, să nu le spui o vorbă bună, o vorbă cuminte. Să nu faci nimic, nimic. Adică să faci, dar cum.

Să scrii la cifre, să copiezi acte, care de care mai idioate și să-i tragi la rubrici până te lovesc ametelele. S'au dacă îți vine un palmas, un opinos cu țoale sure, să nu-i întinzi mâna, să nu-i dai scaun și să-i tragi Dumnezei, când ar îndrăzni să-ți mărturisească, că ar avea și el o părere și că ar fi de altă credință. — O singură dată ai dreptul să vorbești cu el cinstit. O singură dată. Când își desfăce chimirul să-și verse munca lui cinstită în buzunarul tău de notar și domn, care nu te știești și nu ți-e rușine să tragi de pe el șapte piei pentru o hârtie, ce o isprăvești în trei minute. Și de ce să te știești? Tu ești domnul notar, tu ești cel mai mare în sat,

ești cel mai tare. De ce să nu fii și viespele, ce suge și ultima rămășiță de sânge din trupul prizărit al muscuilței, ce i-a căzut în clește. Asta îți era slujba. Îți făceai datoria și nimic mai mult.

În afară de oficiu asemenea îți aveai programul bine stabilit. Un somn cu visuri exotice de cel puțin trei ore la zi, alte trei ore pentru partida de preferanță în cărciuma satului în societatea „strajameșterului” de jandarmi, cu care trebuie să ții prietenie strânsă, căci are baionete, ce sclipesc și nu se știește să le spele din când în când în sângele „mojiilor”, iar ultimele clipe ale zilei, ce-ți mai rămân libere, să le închini alcoolului, care nu-ți displace și ai momente fericite, când te poți lăsa legănat în valurile turmentării.

Acesta îți era serviciul și asta-ți era chemarea domnului notar din țara ungurească. Și de aceea să nu te miri, că n'ai lăsat în urma ta regrete și nu e cine să te prohodească. Dupăcum nu trebuia să te miri nici atunci, când coborând încet dela cărciuma satului spre casă, seara la lumina lunii vedeai țărani tănuind pe supțoaia casei, sau în ulicioară sub fereastră pe podmol și pe urma ta lunecau sclipirile de oțel ai ochilor aprinși și boarea nopții par'că îți strecura în urechi o vorbă, o șoaptă numai: „tălharul”.

Dar povestea copilului ne'ndreptătit s'a repetat și cu tine domnule notar. Focul a ars mereu mocnit în spuză. Pe urmă a răsărit în clocot și a venit poveștea, care te-a dus fără regrete, fără prohodire. Ascuțișul baionetelor nu te-a mai putut apăra și zidul de oțel, cu care erai cuprins, sa dărîmat la cea dintâiu isbucnire a uraganului.

Așa era atunci, de mult. A fost odată... Ca o poveste par'că. Și-am vrea să uităm, că prea a fost amarnică povestea și prea a fost mult.

Te-ai dus și pe urma ta au venit alții cu alte gânduri și cu alte planuri. În locul domnului notar ai venit tu domnule „secretar” din România-mare. Ai venit în locul celui a lungat și urgisit și ai fost primit cu brațele deschise, cu suflet cald și voie bună. Dar voi continua.

Nicolae Giurgiu,
secretarul cercului Moroda.

Deschiderea școlii civile de fete de stat din Deva.

Resortul cultelor și instrucțiunii publice a ordonat deschiderea școlii civile de fete de stat din Deva. În baza ordonanței școala e complet naționalizată.

Terminându-se înscrierile cu rezultat îndestulitor, anul școlar s'a deschis cu un festival modest în ziua de 25 Octombrie a. c., făcându-se totodată și sfințirea edificiului, care e frumos, solid și provăzut cu toate recvizitele și colecțiile școlare.

Protopopul dr. Ioan Dobre și directorul interimar Josif Botean dela școala reală au ținut cuvântări călduroase, arătând însemnătatea școlii pentru fete. Femeia are în viața nouă socială o misiune educativă de mare importanță, ea trebuie să urmeze școli mai înalte, ca să ajungă la înălțimea pretențiilor din vremile de azi.

Sîtuim pe toți părinții, care doresc binele copilelor lor, să le deie în aceasta școală unde personajul profesoarelor române va da elevelor conducerea cea mai bună atât în știință și în economia casnică. B.

Românii în Ungaria.

— Interview cu Colonelul Boyle. —

Colonelul Boyle care a venit în România în fruntea misiunii canadiene și care a fost numit acum în urmă reprezentantul oficial al Crucii roșii canadiene în România, s'a înapo-iat dintr'o călătorie pe care a făcut-o la Budapesta.

Din cauza greutăților de călătorie pe căile ferate, colonelul a făcut drumul cu automobilul, întovărășit fiind de colonelul Frank A. Reid, fost director al recrutării și organizației și mai târziu aghiotant general al forțelor canadiene în Anglia.

Colonelul Reid a venit să viziteze România unde nu are nici o calitate oficială.

M'am dus să cer „impresioni” colonelului Boyle; d-sa nu se lasă a fi rugat.

„Deși vizita mea în Ungaria a fost cu totul neoficială, m'am folosit de prilej să fac cercetări dealungul întregului drum, ca să mă conving dacă sunt adevărate știrile defăimătoare asupra jafurilor făcute de români în Ungaria.

„Am vorbit cu oameni din toate clasele sociale și am vizitat pe cât posibil autoritățile locale ungurești luând informațiuni dela ele. Am dat firește de toffelul de oameni; atât de unii cari sunt foarte binevoitori românilor, cât și de alții cari nutresc cea mai vie ură contra lor. Răspunsurile lor au fost felurite, după cum erau și sentimentele lor.

„Chestiunile de cari m'am interesat cu deosebire au fost cele privitoare la alimente și combustibil și faptul vădit constat e că sunt destule alimente în țară pentru nevoile ei. În sate nu e nici o lipsă, în orașe însă se simte oarecare lipsă. Cauza lipsei la orașe e datorită în cea mai mare parte rechizițiilor grele făcute de armata roșie ungară și nici de cum celor făcute de armatele române.

„Lucrul acesta e confirmat de funcționarii unguri pe cari i-am interogat și cari mi-au mărturisit sincer că ar dori ca românii să plece cât mai curând din Ungaria, căci ar avea mai multă libertate și ar putea să-și reguleze treburile lor; dar lipsa de alimente nu se datorește rechizițiilor românilor, cari au fost regulate cu îngrijire și sistematic și n'au fost excesive.

„În țară se resimte foarte mult în deosebi lipsa de zahăr, lapte, sare și combustibil, dar știrile că aceste lipsuri se datoresc rechizițiilor române sunt cu totul false, căci armata română a fost foarte cumpătată în rechizițiile făcute. Așa de pildă în Esege, care are o populație de peste 4600 locuitori, notarul mi-a spus că deoarece trupele lui Bela Kun au luat din sat 300 cai, 300 capete de vite, 300 porci și 500 oi, lăsând populația fără vitele necesare pentru propriile trebuințe, românii au renunțat să mai facă o rechiziție acolo.

„Sistemul rechizițiilor române a fost regulat după numărul și situația locuitorilor. Toate rechizițiile s'au făcut prin autoritățile locale ungurești și nicăiri n'au constat vre-o nemulțumire.”

Colonelul Reid care a fost împreună cu colonelul Boyle la unele din convorbirile ce le-a avut, a găsit lucrurile așa cum le-a redat. A adăugat apoi:

„Am fost plăcut impresionat cu condițiile pe cari le-am găsit, deoarece după știrile publicate în presa streină, am crezut că există o situație îngrozitoare în Ungaria.

Am fost deasemenea plăcut impresionat de disciplina și purtarea trupelor române și de felul de a trata o situație foarte grea. Disciplina și moralul lor sunt excelente și cum călătoream mult noaptea, am avut prilejul să vedem că patrulele sunt bine conduse și în totdeauna la postul lor, având ca rezultat că afară de scurte întârzieri provocate din când în când prin oprirea de vre-o patrulă, ordinea este atât de perfectă că cu greu crezi că te afli într'o țară sub ocupație militară streină.”

(Izbânda)

Cl.

INFORMAȚIUNI.

— Consiliul de miniștri în unire cu Consiliul Dirigent a decis ca la Conferința păcii din Paris, să fie trimiși și doi bănățeni, care vor reprezenta Banatul.

— D. general Văitoianu președintele consiliului de miniștri și d. Alex. Vaida Voevod, au sosit Mercuri dimineața la Sinaia, unde vor fi primiți de M. S. Regele.

D. Vaida Voevod va raporta M. Sale situația României la Paris.

— Din partea dlui dr. Aureliu Halic, medic comunal, președintele partidului național al circumscripției Lipova, ne trimite o scrisoare prin care explică pentru ce domniașă nu a candidat la Senat.

Scrisoarea dlui dr. Halic îl onorează pentru sentimentele ce exprimă și justifică în același timp o atitudine demnă, pe care nu o întâlnești prea des.

— Primăria orașului a fost telegrafic avizată că i s'a acordat 500 tone cărbuni. Să sperăm că acuma se va pune la dispoziția orașului, cât mai în grabă și mijloacele de a transporta cantitatea necesară de cărbuni, ca uzinele și fabricile Aradului să nu mai fie silite să-și înceteze funcționarea, în urma lipsei combustibilului.

— Din cauza grevei tipografilor din Sibiu, ziarele de acolo n'au putut apărea de cinci zile.

— Primum la redacție „Furnica”, revistă umoristică scrisă de cunoscutul publicist Ghiță Ranetti, în colaborare cu N. D. Țăranu.

„Furnica” este în al 14 an de apariție și este una din cele mai... serioase reviste umoristice care apare în București.

— La liceul „Timoteiu Cipariu” din Ibașfalău s'au înscris 262 elevi, 22 români și 34 străini, 9 maghiari, 7 sași și 5 evrei. În anul școlar trecut au fost 45 elevi români, iar numărul total al elevilor înscrși cu 36 mai mic ca în anul c.

În internat primesc locuința și întreținere 119 elevi.

La liceul „Timoteiu Cipariu” din Ibașfalău inaugurarea anului școlar s'a făcut în ziua de 1 Octombrie a. c. în sala de gimnastică a liceului, fiind de față pe lângă corpul profesoral și elevi, intelectualii din oraș și foarte mulți preoți, învățători și țărani, părinți de ai elevilor. Cuvântul de inaugurare l'a ținut directorul Nicolae Negruțiu, aducând ca pildă pentru elevi viața patronului liceului. A mai vorbit protopopul Gheorge Simu. Lecțiile la liceu s'au început în 2 Octombrie.

— Intelectualii români din Ibașfalău au pus baza *Casinei române*. Până acum s'au înscris 3 membri pe viață și 32 membri interni. În adunarea generală de constituire a fost ales un comitet în frunte cu președintele tribunalului din localitate, dl dr. Simion Cetițianu.

Încă în decursul lunei August s'a constituit *Eforia școlară a liceului* din Ibașfalău sub prezidenția dlui protopop Gheorge Simu.

— Medicii dr. Pozsgai și dr. Lukács dela spitalul de băieți din Arad cerându-li-se să depună jurământul de fidelitate au refuzat, declarând că dau numai o declarație.

D. primar dr. I. Robu i-a obligat să continue a funcționa.

Primăria orașului Timișoara

caută **trei traducători**, cari posed perfect limba română și maghiară.

Posturile sunt bine retribuite.

Pi 634

Primar șef.

Rezultatul alegerilor.

În Banat au fost aleși următorii candidați șvabi:

Aradal-nou: Dr. Iosif Gabriel (al doilea candidat dr. Andrei Buschmann s'a retras). *Modoș*: Dr. Petru Kausch, avocat. *Dețta*: Henric Anwender, proprietar de tipografie. *Periamos*: Ioan Tengler, director de bancă. *Billed*: Dr. Ștefan Frecot, avocat. *Sântana-nouă*: F. Karl, protopop romano-catolic. *Timișoara*: Iosif Kremer cu 1919 (al doilea ales e d. George Adam cu 869 voturi) față de Geza Luffert, care a obținut numai 302 voturi.

Inscripții românești la cinematografe.

Eu mult mai înainte de-a se fi ordonat romanizarea firmelor dela prăvăliile și instituțiile din Arad, censura a luat măsuri, ca în cinematografe și teatrul orășenesc inscripțiunile explicative din edificiile acestor loca-luri să fie înlocuite și întregite cu inscripțiuni românești.

Cinematografele, cari sunt proprietate particulară, au executat în tocmai ordinul censurei, așa că românii nu mai au nevoie de vr'un cicerone, care să le traducă din ungurește. Teatrul orășenesc formează o excepțiune, se vede, fiind — proprietatea orașului. În fruntea orașului se află senatul orășenesc. Dispozițiunile urgente ale cenzurei, după cum suntem informați, au fost înaintate nu numai spre luare la cunoștință, ci și pentru executare, senatul orășenesc, singurul îndreptățit și obligat cu executarea acestora, în ceea ce privește teatrul.

Au trecut 6 săptămâni, dar on. senat orășenesc, și-a ținut de datorință să discon-sidere ordonanța dată de censură. În teatrul orașului Arad, nu s'a făcut nici o schimbare.

Aproape toate firmele, și inscripțiunile din Arad sunt românești mult—puțin o haină românească, numai teatrul a rămas, un timbru unguresc.

Tr. N.

Prețurile oficiale ale porumbului

In baza ordonanței No 978 din 20 Octombrie 1919 a Direcțiunei Aprovizionării, Sibiu prețurile porumbului (recolta anului 1910) s'au stabilit după cum urmează:

Noembrie	100 kg. porumb cu tufeu	50.—	sfârșamat	70.—
Decembrie	100	55.—	75.—	75.—
Januarie 1920	100	60.—	80.—	80.—
Februarie	100	65.—	85.—	85.—
Martie	100	70.—	90.—	90.—
Aprilie	100	75.—	100.—	100.—

Prețurile s'au stabilit pentru producători, loco, gara de imbarcare. Porumbul este imobilizat în mâinile producătorilor.

Cărți și reviste.

Am primit la redacție:

— *Sburătorul* nr. 29 cuprinde: E. Lovinescu, Barbu Delavrancea; Eugen Relgis, Zorile; Hortensia Papadat-Bengescu, Necunoscuții; Victor Eftimiu, Populul Roșu; Const. A. Giulescu, Zorile de vară; Cronica ideilor: Sfârșitul grevelor engleze de M. M.; Semnele vremii și Consiliul Dirigent de D. Nanu. — Cronica artistică-teatrală etc.

— *Insemnări Literare* No 38 cuprinde: Jean Bart; Horațiu Baltă. Otilia Cazimir; Amurg. Mihail Codreanu: O noapte la țară. Al. R. Moroianu: Așa i-a fost scris. G. Topârceanu: Rapsodii de toamnă.

— *Monitorul Sindicatului* întreprinzătorilor de lucrări publice și particulare No 11.

— *Curierul judiciar* No 19 coprinde Realizarea dreptului de N. Codreanu profesor și avocat.

— *Ideea europeană*. Nr. 20 cu următorul sumar: Noul orizonturi politice de D. Ionițescu. Paradox asupra Europei de Giovanni Papini. Slovacia de Ion Ordeanu. În ciuda submarinelor. Ziarul unui pribeag dela Arhanghelsk la Montrose. Insemnări. Revista Săptămânei. Fapte & Recensii etc.

— *Viața agricolă*. Revistă lunară Nr. 10 conține: Lucrările Comisiunei pentru organizarea învățământului agronomic. Prețurile regionale Ernest Gayraud. Cronica Economică („Laura”) C. Ionescu-Șeșești. Spicuri, Recenzii D. G. Chițoiu. Congresul Nostru etc.

Bucuria bursierului român.

Primum armătoarele rânduri și le publicăm întocmai:

Iată ziua triumfală, iată și ceasul așteptat! Ea mâne în București, și poimâne te vezi în tren, mândru că te numeri între primii bursieri ai României Mari, primii, cari sunt „cei aleși” din Ardeal și Bănat pentru a studia în Roma, Paris și Anvers, a reprezenta neamul acesta urgisit înaintea apusului de stăpânitorii de eri — umiliții de azi — și meniți a aduce în țară influința puternică a culturii apusene, pentru a împrăștiă întunerecul artificial produs în masele poporului nostru de reprezentanții neamurilor siberico-asiatice: Zuriu-votiacilor! Ce mândri pășim pe străzile Sibiiului. De câteori nu aruncăm câte-o privire — cu câtă satisfacție! — asupra pașapoartelor vizate de consuli și miniștrii statelor aliate! Student transilvănean în trecutul trist nu s'a delectat de-o astfel de cărtică cu atâtea iscălituri dragute și gingașe! — Și mai avem o hârtie prețioasă; este adresa făcută cu ocaziunea plecării de dl secretar al cultelor: O. Ghibu.

Adresa dlui O. Ghibu.

Dle! La cererea Dtale, rezortul cultelor Ți-a acordat pentru anul 1919/20 o bursă în străinătate în deplină convingere că Dta vei joși cât mai bine timpul acesta spre a-ți câștiga, cultura și știința necesară, pe care apoi întors în țară să o valorifici spre înaintarea acesteia. Îmi place a crede că și Dta ești deplin străbătut de conștiința datoriei Dtale de student și »român« și că vei căuta acolo, în străinătate să te impuni atât prin sîrguință, cât și o purtare morală exemplară, care să aducă cinste neamului de român, prea puțin cunoscut încă nu de mult în apus. Despre sporul făcut în studii veți prezenta documente în Martie și finea anului școlar — rezortul în ce privește, bursa pentru viitor nu ia nici un angajament, ci o face atârătoare, de certificatul de studii, pe care-l vei produce la finea anului școlar.

Dle redactor, în preajma plecării, re-trăiesc viața studentului valah de sub ocrotirea „părintească” a profesorilor dela liceul din Arad (nu a fost cumva numai un vis urît?), re-trăiesc viața dela regimentul timișorean și într'adevăr mă simt în zilele de înviere ale neamului, zilele revoluției din Octomvrie, când văd ca din pământ resărind ceata flăcăilor — gardiști din mândrul nostru Bănat, și în mâna lor fâlfâind tricolorul biruitor, ca mâne să defileze înaintea „Românul” cel din Arad, metropola diferințelor, și totodată Panteonul zilelor de glorie ale eforiei de întregirea neamului... clipe trăite!... Armata termină procesul milenar cu hunii la Tisa; trufia maghiară se curmă, deodată cu intrarea dorobanțului român în capitala mișelilor de veacuri și România întregită își trimite fii săi în cele 4 unghiri ale apusului, ca să-i aducă lumină lină, lumină nouă...

Ca mâne urcăm trenul de plecare, ne gândim la trecut și făurim fire de tort pentru viitorul țării noastre, ca mâne plecăm!

La revedere!

Sibiu, 2-XI 919. — *George Latia*, medicinist, *Iuliu A. Kávássy*, student în litere.

Frumoasele sentimente pe care le exprimă tinerii bursieri la plecarea în străinătate pentru studii, precum și înțelepțele vorbe ale dlui Ghibu, sunt o cheazăsie că tinerii își vor ține cuvântul dat. Le cerem să și-l fie. Totodată le reamintim celebra vorbă a lui P. Carp: „Românul se naște bursier, trăiește funcționar și moare pensionar”. Și îi rugăm să nu facă așa. Le dorim putere de muncă și cu acelaș entuziasm cu care pleacă, să se reîntoarcă în țară, unde-i așteaptă o viață de muncă. (Nota Redacției).

Slovacia.

Din fosta Ungarie nu s'au desfăcut numai românii de peste Carpați. De subt aceeaș lepede pecetluită de mormânt au ieșit și croații și slovacii. Dar, pe când slovacii suđici se bucurau de quasi-autonomie, noi și slovacii aveam de îndurat, aproape la fel de lipsiți de adăpostul unor legi, toate silințele de desnaționalizare maghiare. Și ei și noi eram un popor mai ales de munteni muncind din greu și rămăsese, sub coroana Sfântului Ștefan, deopotrivă de înapoiți, față de celelalte neamuri ale monarhiei. Aici, la cele două căpătăie, în cetatea de munți a Tatrei, de-o parte, și a Negoiiului, de altă parte, în locuitorii celor mai înalte piscuri ale Carpaților, băteau cu îndârjire Maghiarii. Aceste porți de graniță trebuiau în sfârșit zăvorâte, și paznicii de alt sânge, desființați. Eram siguri de biruință. Cei loviți începeau să șovăie și să piardă credința, singura care îi ținea. Când veni marele cutremur!

La 28 Octomvrie 1918, Praga a ridicat steagul revoluției și al neatârării. Numai decât după aceea, Șfatul național slovac s'a adunat la Sf. Martin turc. sub nasul autorităților uluite și în pofida baionetelor, și și-a arătat dorința de alipire la noul stat ceh. În aceea zi o țară nouă se alcătuiuse în Europa. Ea și-a sărbătorit acum câteva zile un an de ziață.

Pentru apropierea, pe care am arătat-o, între ardeleni și slovaci, și în cinstea acestei comemorări, care se întâmplă tocmai cu o lună înaintea praznicului nostru, înșirăm, numai cât ni-e îngăduit de loc, repede și scurt, câteva amănunte despre Slovacia.

Robia lor era, ca și a fraților noștri, milenară. Ei cădeau însă mai de sus decât noi, pentru că prin veacul al zecilea și puțin mai târziu isbutiseră să închege mărețe state, împărăția marelui Moravii și regatul Boemiei. Totuși până la sfârșitul veacului al 18-lea s'au putut bucura de o oarecare libertate și au păstrat unitatea de cultură și de limbă cu cehii. Când aceștia au fost biruiți în războaiele religioase și au căzut sub Habsburgi, o parte din cultura națională și-a găsit scăpare în Slovacia.

Dar acest armistițiu a fost rupt năpraznic îndată ce Praga a început să se miște. Înaintea primejdiei ca slovacii să privească într'acolo, maghiarii și-au început lupta de nimicire. Hotarul s'a făcut zid chinezesc. Școli în limba țării nu se îngăduiau. Abia 8% din copii puteau să învețe în limba părintească numai unele obiecte de studiu, și numai în cursul primar confesional. Legea naționalităților, din 1868, n'a fost niciodată aplicată în Slovacia. Două milioane de slovaci n'aveau decât doi deputați în parlamentul din urmă dela Budapesta. Statul căuta să desvolte puținele nuanțe dialectale, într'o limbă aparte de limba lui Ion Huss. O literatură grăbită se înjgheba în noul idiom. Oamenii de știință slovaci, momiți, căutau să-l dovedească fireș și viabil. Viața mai rustică, păstrată în portul colorat, în cântecele populare, datine, trebuia să se depărteze și ea de împrejurările industriale și de mare răspante modernă ale celuilalt popor.

Iată însă că astăzi, în Bratislava, fostul Pojon unguresc și Pressburg german; acolo unde Dunărea se revarsă în uriașe seninuri de apă, din care clopotnițele răsar în zare, ca scufundate, își are reședința un adevărat minister slovac de lichidare, supraveghind administrația aproape autonomă dăruită de republică jumătății de țară, cu Praga, în care Adunarea națională numără 54 de deputați slovaci.

Căile dreptății sunt lungi și întortocheate, dar duc, fie și ori cât de târziu, la țintă. (Ideea Europeană.) Ion Ordeanu.

Colecta pentru

biserica Mărășești.

Din venitul dela petrecerea din comuna Cermei — cor. 200.—
Suma din urmă cor. 20000.—
Total: cor. 20200.—

O importantă declarație a sașilor din Ibașfalău.

În circumscripția Ibașfalău singurul candidat de deputat e d. avocat, fost subprefect al județului Târnavă-mică, dr. Ilarie Holom. În turneul electoral făcut în aproape toate satele din circumscripție, a fost primit pretutindeni cu însuflețire de nedescris. Îl cunosc toate satele mai ales de când cu revoluția de acum un an. Împreună cu primpretorele actual Liviu Horșia au fost apostolii liniștirii și organizării poporului.

În ziua de 30 Octomvrie a. c. s'a prezentat la candidatul de deputat din circumscripția Ibașfalăului o deputație de sași din localitate în frunte cu „Obmannul” lor, d. medic cercual, dr. Henrich Reiner. Dsa între altele a declarat:

că sașii sunt aderenți cu trup cu suflet a României-Mari. Protecția minorității o aștă necesară, pentru că prin aceasta ar suferi suveranitatea statului român — la care și ei țin cu același sfîntenie ca și oricare român. — Drepturile ce li se cuvin, ei le cer dela statul român și aceasta o fac cu toată încrederea, deoarece românii și până acum au dat dovadă că știu respecta drepturile altora, înecesebi drepturile sașilor.

I-a răspuns d. Holom: Și ca particular și în calitate de subprefect nu a fost condus nicidecum de animozitate față de neromâni. Și ca deputat va cerca să fie cât se poate de obiectiv în toate chestiile ce privesc minoritățile. Crede că bunăînțelegere dintre popoarele patriei noastre va putea fi deplin asigurată prin aceea că se va da tuturor popoarelor deplina libertate de dezvoltare pe cale culturală, industrială și comercială. Urale din partea deputației.

TELEGRAME.

Noua cameră italiană va decide în chestiunea Fiume.

Roma. — Consiliul de miniștri italian a trimis marchizului Imperiali și dlui Tittoni, la Paris, o notă, care cere consiliului suprem amânarea contrapunerii italiene în chestiunea Fiume făcută la răspunsul americanilor. — Amânarea e solicitată după efectuarea alegerilor când noua cameră italiană va decide că acceptază s'au nu propunerea americanilor. (Ag. Dacia.)

Întîmpinarea dlui Clemenceau în Strassburg.

Paris. — Clemenceau a fost primit în Strassburg cu nedescris entuziasm. În gară a fost întîmpinat de guvernatorul militar al Alsaciei, Berthelot, de înalți funcționari civili etc. Doamnele au primit pe d. Clemenceau cu flori, iar primarul orașului i-a urât bună venire declarându-l primul făuritor al desrobirii Alsaciei și Lorenei. Sunt mândru a spus acesta, de ocazia și de onoarea ce ni se oferă de a Vă putea felicita pentru neobosita muncă relativ la realipirea scumpei noastre provincii răpită mișelește de germani, dela sînul scumpei noastre Franță.

D. Clemenceau a răspuns că e foarte fericit că a putut să realizeze visul tuturor francezilor de a se vedea Alsacia Lorena acolo unde i-a fost și unde îi este locul.

Într'o însuflețire de nedescris d. Clemenceau a descins la palatul guvernatorului.

Mâne se va ține o mare serbare a realizării și desrobirii.

Cenzurat: L. Luca.

REGATUL ROMANIA

DIRECȚIUNEA FINANCIARĂ ARAD

Nr. 30.633—IV/1919.

CONCURS

pentru arendarea debitelor de tutun și produse R. M. S.

Pentru arendarea (asigurarea manipulării) Debitelor de tutun adecă Tutungeriei mari și de specialitate din orașul cu drept de municipiu Arad cât și a Tutungeriilor din comunele Chișineu, Pâncota, Soborșin, Buteni și Hălmașul-mare prin aceasta se publică concurs.

În urma dispozițiilor Onor. Consiliului Dirigent cu ordonanța Dir. fin. Nr. 26592/IV-1919 pe ziua de 1 Ianuarie 1920 am abzis toate Brevetele R. M. S. atât debitantilor din comunele susamintite cât și debitantului de specialitate din ARAD și'n baza circularei Onor. Consiliului Dirigent Resortul finanțelor Nr. 2926 subsemnata Direcțiune prin prezenta deschid concurs diminuend și spre orientarea amatorilor comunic următoarele date luate după statisticile din 1913 deci în timp normal.

1. Debitul de tutun (Tutungeria) mare din Arad

În anul 1913 a avut o circulație anuală de 1.453.455 coroane din care sumă 41.950 au fost vânzările în detal.

După vânzările în angro debitantul a primit o remiză de 1¹⁰ perc. (unașisasezecea), după vânzările în detal 10 perc. (zece) iar după vânzările de timbre și blanchete de cambii 2 perc. (două).

2. Debitul de tutun (Tutungeria) din Chișineu

În anul 1913 a avut o circulație anuală de 232.694 din care vânzările în detal au fost de 11.626 Coroane.

După vânzările în angro primește o remiză de 3 perc. (trei) după vânzările în detal 10 perc. (zece) și după vânzările de timbre și blanchete de cambii 2 per. (două)

3. Debitul de tutun (Tutungeria) din Pâncota

În anul 1913 a avut o circulație anuală de 316.436 Cor. din care vânzările în detal au fost de 7.238 Cor.

După vânzările în angro primește o remiză de 3 perc. (trei) după vânzările în detal 10 perc. (zece) și la vânzările de timbre și blanchete de cambii 2 perc. (două).

4. Debitul de tutun (Tutungeria) din Soborșin

În anul 1913 a avut o circulație anuală de 148.757 Cor. din care vânzările în detal au fost de 7.435 Cor.

După vânzarea în angro primește o remiză de 2¹² perc. (două și jumătate) după vânzarea în detal 10 perc. (zece) și la vânzarea de timbre și blanchete de cambii 2 perc. (două).

5. Debitul de tutun (Tutungeria) din Buteni

În anul 1913 a avut o circulație de 168.720 Cor. din care vânzarea în detal a fost de 3.260 Cor.

După vânzarea în angro primește o remiză de 2¹² perc. (două și jumătate) la vân-

zarea în detal 10 perc. (zece) și dela timbre și blanchete de cambii 2 perc. (două).

6. Debitul de tutun (Tutungeria) din Hălmașul-mare

În anul 1913 a avut o circulație de 65.667 Cor. din care vânzare de detal au fost de 5.882 Cor.

După vânzările în angro primește o remiză de 3¹² perc. (trei și jumătate) la vânzările în detal 10 perc. (zece) după timbre și blanchete de cambii 2 perc. (două).

7. Debitul de specialitate din Arad

În anul 1913 a avut o circulație de 436.798 Cor. din care a primit o remiză de 3 perc. (trei) iar după vânzarea de timbre și blanchete de cambii 2 perc. (două).

Licitația se va ține pentru scăderea proviziunii și acelaia i-se va da dreptul care va pretinde cea mai mică proviziune. Erariul își menține însă dreptul de a alege dintre toți cui să-i acoarde Brevetul.

Se atrage atențiunea concurenților asupra următoarelor:

1. Se bucură de întâietate invalizi de război (invalizi se consideră aceia cari au luat parte în actualul război) pe cari comisiunea militară iau declarat de invalizi.

2. Văduvele, orfanii și părinții celor căzuți pe câmpul de onoare sau morți în urma bolilor contractate în război. dacă prin cel dispărut și-au pierdut pe susținătorul familiei cu care au trăit împreună.

3. Membrii familiilor funcționarilor de stat cari în baza ordonanței Nr. 63766/1883 se pot bucura de acest drept mai departe văduvele și orfanii funcționarilor și'n fine funcționarii de stat pensionați se bucură de întâietate față de alți concurenți, dacă pot satisface cerințele.

Debitele de tutun sau Tutungeriile mari vor primi tutunul din depozitul R. M. S. DEVA, timbrele și blanchetele de cambii dela perceptoratele județului.

Statul nu ia nici o garanță în privința venitului tutungeriei și aceasta nu poate forma alte pretențiuni decât remiza competentă după vânzarea în angro și detal din care va avea să suporte toate cheltuielile privitoare la tutungerie.

Debitantul este obligat a avea atât localul cât și magazia complet uscată pe care Dir. fin. o va găsi de corespunzătoare și o va manipula singur.

La licitație nu pot lua parte acei ce sunt în contradicție cu forurile administrative sau cei cari au suferit pedepse sau în urma contravențiilor au fost pedepsiți și și-au pierdut dreptul și nu pot semna un contract cu statul.

Întru cât autoritățile vor lua cunoștință ulterioară că careva din contractanți este sau au fost în contradicție cu legile își rezervă dreptul de a anula contractul încheiat și a detrage autorizația.

La licitație se vor lua în considerare numai oferte închise provăzute cu timbru de una coroană la care este a se alătura recipisa perceptoratului respectiv de depunere a garanției (cauțiunei) prescrisă.

Pentru tutungoria mare Arad	15.200 Cor
de specialitate Arad	6.600 "
din Chișineu	9.000 "
" Pâncota	2.800 "
" Buteni	1.600 "
" Soborșin	1.800 "
" Hălmașul-mare	900 "

Această cauțiune se poate înlocui prin efecte române bine garantate.

Garanția depusă se va restitui îndată după deschiderea Tutungeriei, iar celora la cari sau respins oferta se va dispune imediat restituirea.

Remiza cerută în ofertă este a se indica în cifre și în litere pe lângă declarațiunea că se va supune neapărat condițiilor de licitațiune.

La ofert sunt a se alătura următoarele:

1. Certificat de majoritate.
2. Certificat de cetățenia română.
3. Certificat de purtare, și
4. Recipisa de depunerea garanției. Mai

departe întru cât se bucură de întâietate ca invalid de război sau funcționar pensionat.

Certificatul prin care va dovedi aceasta. Ofertele însoțite de toate acele recerute sunt a se înainta personal sau prin poștă șefului Direcțiunei financiare din ARAD cel târziu până la 1 Decembrie 1919 ora 12 a. m.

Toate ofertele cari nu vor fi însoțite de cele sus amintite cât și acelea sosite după termenul dat și cele făcute telegrafic nu vor fi luate în considerare.

Alte condițiuni sau detalii mai specificate se pot vedea la direcțiunea financiară reg. rom. ARAD și la comisariatele de finanțe reg. rom. în ordonanțele referitoare la vânzarea tutunului.

Pe plicul sigilat care conține ofertă și anexele este a se scrie „Oferta pentru tutungeria din”

Se atrage atențiunea ofertanților (concurenților) că acei ce nu vor prelua tutungeria în termenul fixat, sau se vor retrage înainte de termen vor perde garanția depusă și pentru deschiderea tutungeriei se va publica o nouă licitațiune.

Formular de ofert.

Subsemnatul prin prezenta declar că sunt aplicat a prelua și deschide tutungerie în comuna localul pe carel va găsi de bun Direcțiunea financiară reg. rom. ARAD.

Tot odată declar că cunosc toate condițiunile cât și regulamentul asupra vânzării tutunului și produselor R. M. S. cărora mă voi supune necondiționat și voi prelua în cursul termenului fixat Tutungeria pe lângă o remiză asupra vânzării de la sută.

În anexe alătur certificatele recerute și chitanță în original pentru depunerea garanției la Perceptoratul din Tutungeria din comuna

o voi deschide în această comună, casa numărul care are intrare separată și este despărțită de ori-ce alt local.

Data

Arad, la 19 Octomvrie 1919.

Șeful Direcțiunei financiare reg. rom. Arad